

ANĐELA FRANČIĆ
<https://orcid.org/0000-0002-2784-5711>
afrancic@ffzg.hr
Sveučilište u Zagrebu
Zagreb, Hrvatska

DOI: <http://dx.doi.org/10.17651/ONOMAST.64.3>
Onomastica LXIV, 2020
PL ISSN 0078-4648

ANKICA ČILAŠ ŠIMPRAGA

Knin, 9. 8. 1970. — Zagreb, 6. 2. 2020.

Početak 2020., u 50-oj godini života, napustila nas je dr. sc. Ankica Čilaš Šimpraga. Njezinim je odlaskom hrvatsko jezikoslovlje izgubilo vrsnu onomastičarku, dijalektologinju i leksikografkinju. Znali smo da je teško bolesna, ali smo, zajedno s njom, vjerovali i nadali se da će ipak na kraju borbe s opakom bolešću izići kao pobjednica te se nastaviti predano baviti znanostu — voditi projekte, objavljivati radove, hrabro se hvatati u koštac sa svakovrsnim izazovima i biti uzor mlađim kolegama kako se znanstveni pristupa predmetu istraživanja, kako ga se temeljito i sustavno obrađuje, kako se iznose znanstveno utemeljeni stavovi i zaključci. Naša se nadanja i vjerovanja, nažalost, nisu ostvarili.

Ankica Čilaš Šimpraga rođena je u Kninu 9. kolovoza 1970. Doselivši se s roditeljima u Zagreb, tu prolazi sve stupnjeve obrazovanja. Na Filozofskome

fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1996. završila je studij Južnoslavenskih jezika i književnosti te diplomirala obranivši rad „Imenice u Spovidi općenoj”. Šest godina poslije uslijedila je obrana magistarskoga rada „Fonologija ikavskih štokavskih govora između rijeka Krke i Neretve”, a 2006. stječe titulu doktora znanosti obranom doktorskoga rada „Antroponimija i toponimija Promine”. Zahvaljujući svojem ugodnom glasu i izvrsnoj dikciji, već za studija radi na snimanju zvučnih knjiga u Savezu slijepih i slabovidnih Hrvatske, a zahvaljujući izvrsnomu poznavanju normi hrvatskoga standardnog jezika, dobiva mjesto lektora hrvatskoga jezika na Hrvatskoj radioteleviziji.

Gotovo čitav svoj radni vijek Ankica Čilaš Šimpraga provela je u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Od 1997., kada se zapošljava u toj središnjoj nacionalnoj znanstvenoj ustanovi za istraživanje hrvatskoga jezika i općega jezikoslovlja, uključena je u rad na projektu „Hrvatski jezik i njegova povijest” u sklopu kojega se (radeći na „Hrvatskome jezičnom atlasu”) bavi temama vezanim uz hrvatsku dijalektologiju.

Pošto je doktorirala, prelazi na projekt „Onomastička istraživanja u Hrvatskoj” koji vodi akademik Petar Šimunović, a poslije njega dr. sc. Dunja Brozović Rončević (za čijega vođenja projekt biva preimenovan u „Onomastička i etimološka istraživanja hrvatskoga jezika”). Reorganizacijom Instituta, godine 2013., postaje voditeljicom njegova Odjela za onomastiku i etimologiju.

Ankica Čilaš Šimpraga suautorica je triju knjiga. Iz njihova naslova jasno se iščitavaju osnovna područja njezina znanstvenog bavljenja i djelovanja: „Prvi školski rječnik hrvatskoga jezika” (2008.), „Prinosi hrvatskoj dijalektnoj fonologiji” (2010.) i „Rječnik suvremenih hrvatskih osobnih imena” (2018.). Osim navedenih knjiga, u hrvatskim i inozemnim časopisima i zbornicima radova sa znanstvenih skupova te onima posvećenim istaknutim hrvatskim jezikoslovcima, samostalno ili u suautorstvu objavila je brojne znanstvene i stručne radove. Sudjelovala je na mnogim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Bila je suradnica na više znanstvenih projekata u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje: uz već spomenute („Hrvatski jezik i njegova povijest” te „Onomastička istraživanja u Hrvatskoj”) to su: „Hrvatsko jezikoslovno nazivlje — JENA”, „Izgradnja hrvatskoga strukovnog nazivlja (Struna)”, „Poredbena analiza hrvatskih i slovenskih egzonima” (hrv.) / „Primerjalna analiza hrvaških in slovenskih eksonimov” (slov.), „Rječnik velikoga i maloga početnog slova”. Sama je vodila dva projekta: „Baza suvremenih hrvatskih osobnih imena”, na kojemu su joj suradnici bile kolege iz Instituta, i „Istraživanje antroponimije na tlu Hrvatske u XV. stoljeću”, na kojemu je okupila znanstvenike raznih struka iz više znanstvenih instituta i s fakulteta težeći interdisciplinarnosti u bavljenju hrvatskom povijesnom antroponimijom. Nažalost, potonji, izvrsno osmišljen i do svih detalja isplaniran projekt (koji je započela već oslabljena bolešću) nije uspjela realizirati.

Zbog svojih znanstvenih vrlina Ankica Čilaš Šimpraga biva birana u mnoga uredništva, povjerenstva i savjetodavna tijela. Uz ostalo valja istaknuti njezin višegodišnji angažman kao članice Povjerenstva za odobrenje udžbenika za učenje hrvatskoga jezika i književnosti (pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske), članice i predsjednice Savjeta za jezik i govor Hrvatske radio-televizije, članice Terminološke skupine pri ICOS-u, članice Uredništva časopisa „Folia onomastica Croatica” i „Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje”, članice Odbora za onomastiku i Odbora za dijalektologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, članice East Central and South-East Europe Division of UNGEGN, članice Hrvatskoga kartografskog društva itd.

Naslovi radova u znanstvenoj bibliografiji Ankice Čilaš Šimprage odaju različita, a opet povezana područja njezina znanstvenog interesa. U početku njezina znanstvenog puta prevladavaju radovi iz hrvatske dijalektologije, dok će se poslije sve više u naslovima pojavljivati onomastičke teme. Baveći se onomastikom, ne zapostavlja dijalektologiju. Naprotiv, poznavanje dijalektne slike hrvatskoga područja pomaže joj u sagledavanju i tumačenju imenskoga izraza, a poznavanje dijalektnih značajki, onomastičkih zakonitosti i standardnojezičnih normi pridonosi ispravanomu tretmanu imenā u leksikografskim djelima.

Dok je uža znanstvena javnost bila upoznata s područjem djelovanja Ankice Čilaš Šimprage te su se kolege znanstvenici često pozivali na njezine radove, široj znanstvenoj i kulturnoj javnosti najpoznatija je po nedavno tiskom objavljenoj knjizi „Rječniku suvremenih hrvatskih osobnih imena” (2018.), knjizi čije je idejna začetnica, urednica i suautorica. Za nju je dobila Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2018. godinu za područje filoloških znanosti.

U svojim onomastičkim radovima bavila se ponajprije antroponimijom i toponimijom, s time da u njezinoj bibliografiji pretežu radovi antroponomastičke tematike. Sama ili u suautorstvu piše o osobnim imenima („Tipovi veza-nosti imena blizanaca”, „Muška osobna imena u Promini, Imena polaznika *Croaticuma* hrvatskoga podrijetla”, „Prilog proučavanju odraza svetačkoga imena Stjepan u hrvatskoj antroponimiji”, „Prilog proučavanju osobnih imena u 16. stoljeću (na primjeru vlastelinstava Susedgrad i Donja Stubica)”, „Reflections of the saintly name Anthony in Croatian anthroponymy”, „Imenska osnova *bog* u hrvatskoj antroponimiji s osobitim osvrtom na osobna imena”, „Branka i ostala imena s osnovom *brani* u hrvatskoj antroponimiji”), o osobnim i obiteljskim nadimcima („Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine”, „Obiteljski nadimci u Promini”), o prezimenima („Razvoj prezimenskog sustava na Miljevcima”) i o etnicima („Etnici i ktetici u kajkavskome narječju”, „Etnici i ktetici — standardni jezik i stanje na terenu”, „Etnici i ktetici u Drniškoj krajini”).

Bavljenje toponomastičkim temama rezultira radovima „Suvremena toponimija otoka Paga”, „Ojkonimski tipovi u Drniškoj krajini s osobitim obzirom na ojkonime na -(j)ane”, „Toponimija miljevačkih sela Kaočina i Ključa”. Od osobite je važnosti njezin prilog standardizaciji stranih zemljopisnih imena u hrvatskome jeziku (kao jezična savjetnica sudjeluje u izradi knjiga „Hrvatski egzoni-mi” I i II) te angažman u funkciji nacionalnoga stručnjaka za onomastičke termine i standardizaciju zemljopisnih imena pri hrvatskim prevoditeljskim odjelima u Europskoj komisiji.

Ankica Čilaš Šimpraga među rijetkima u Hrvatskoj bavila se zoonimijom („Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru konja)”, „Iz hrvatske zoonimije: imenovanje krava”).

S obzirom na to da hrvatskoj onomastici nedostaje cjelovit i sustavan terminološki priručnik, od osobite su važnosti njezini radovi u kojima upozorava na potrebu jednoznačne i usustavljene onomastičke terminologije („Pogled u hrvatsku onomastičku terminologiju”, „Croatian Onomastic Terminology Related to Saintly Names”). Osim toga, svojim angažmanom u terminološkim i standardno-jezičnim leksikografskim projektima pridonosi ujednačivanju i pravilnomu definiranju onomastičkih termina.

Imena su sastavnicom standardnoga jezika, te je njihovo uklapanje u standardnojezičnu normu nezaobilazna onomastička tema. Tom problematikom Ankica Čilaš Šimpraga bavi se u radovima „Vokativ prezimena muških osoba u hrvatskome jeziku”, „Imena u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika”, „A Comparison of Croatian and Slovenian exonyms”, „Prilog standardizaciji imena stranih zemljopisnih objekata u hrvatskome jeziku”.

Pridodaju li se navedenom brojni stručni radovi, prikazi knjiga hrvatskih i stranih onomastičara, sudjelovanje u izradi tekuće onomastičke bibliografije, popularizacija onomastičkih tema u novinama, televizijskim i radijskim emisijama te već navedena članstva i aktivna sudjelovanja u radu brojnih važnih strukovnih udruga, odbora i povjerenstava — pokazuje se sva širina njezinih interesa i angažmana.

Ankica Čilaš Šimpraga bila je vrijedna i uzorna znanstvenica — skromna, savjesna i ustrajna. Njezini se radovi odlikuju preglednošću, metodološkom besprijekornošću, temeljitošću, sustavnošću i znalačkom argumentiranošću. Uza svu znanstvenu ozbiljnost i strogoću, Ankica je bila nenametljiva i samozatajna, osoba koja je osvajala svojom vedrinom i srdačnošću, optimizmom, ljudskom toplinom i plemenitošću. Takvu ju pamtimo svi koji smo s njome surađivali, koji smo joj bili kolege i prijatelji.

Hrvatska je onomastika odlaskom Ankice Čilaš Šimprage siromašnija za vrsnu znanstvenicu. Njezino će ime biti trajno upisano u povijest hrvatske onomastike, čijemu je razvoju i međunarodnoj prepoznatljivosti dala velik prinos.